

Kõkõbị ịrị ni Páũlũ ní sị sế
Tímōtéyō
ní rị
Tã búkũ rị vé rị ã ùlũngára

Páũlũ sị kọkọbị 'dịri ịsụ ãkũdē ịri jọ ăngũ ù'yízú rị agá, nị rá 'yozú kịnị, ẹsị mǎdǎ, ị ímụ 'i 'dị drǎ rá, kúru lē Tímōtéyō ẹ ímụ 'í vúgá nọó mbēlē. Drịdrị ni, Tímōtéyō ko Páũlũ ẹ ịzǎ ambamba, ǎnị sē Páũlũ lē ịri sụ 'í mvá tịni.

Kọkọbị Páũlũ ní sị 'dịri lũ ẹsị ịri ní 'bǎá Kūrīsītīyǎnị ịzǎngǎ nya'bá rị pi drịgẹ rị vé tǎ. Ímbá Tímōtéyō ri, lē Tímōtéyō ẹ ẹ'yị ụ'dụkọ múké Kúrísítō vé 'dịri, lē ã ùlũ ụ'dụkọ múké 'dịri sǎ ịzǎngǎ vé rị agá ụrị ãkó, ǎzini lē ẹ ịrịnǎ 'bá ăngũ ímbá'bá ùnjō sị rị pi ịrịnǎ ịrịnǎ.

Páũlũ sē mōdó Tímōtéyō ní

¹ Ma Páũlũ 'i, Múngú ịpē ma adrií Kúrísítō Yẹsụ vé 'bá áyúǎyũ ni rú, sē má ní ịdri 'dǎni'dǎni ịri ní tǎ ni ẹzị 'bá Yẹsụ ri ẹ'yị'bá gí rị pi ní rị gí.

² Tímōtéyō, mǎ mvá má ní lēlē rị, á sị kọkọbị 'dịri sế mí ní nị.

Ẹsị múké, ẹsị ịdríkídri, tǎkiri 'bá Ẹtẹpị Múngú vé rị, ǎzini Kúrísítō Yẹsụ Úpí 'bávé rị vé rị ã adri mí be.

Páũlũ kịnị lē Tímōtéyō ã ùlũ ụ'dụkọ múké rị mụzú ụrị ãkó

³ Á sē Múngú ní ọwō'difô mị tǎ sị. Ma ri ẹzị nga Múngú ní sụ 'bá ẹ'bípịi ní ngaá rị tịni yịkị

be uletere. Ụtụná sị, ẵzini ịnịná sị, má kădō rii Múngú ri zị, ma ri Múngú ri zị mí ní ịnđi.

⁴ Ma ri ngongára mí ní ngoó mị̄ndrẹ be sâ 'bá ní 'bâ acozú mí be rĩ gé 'dări ẵ tâ ígá, ẵní ma úvá be lězú mi ndrezú. Úmvúlésị 'bá kădō ímụ 'bâ ịsụ mí be, ẵyĩkō ri ma fụ ambamba.

⁵ Á nị rá mí íkó ẹ'yịngára mị̄ ịdrẹpi Lọyịsị vé rĩ, ẵzini mí ẹndrẹpi Yúnịsị vé rĩ, 'í 'bâ ẹsị cére kuú Yẹsụ drịgẹ.

⁶ ẵní lẹ mị̄ áyú fẹfẹ Múngú ní sẹé mí ní sâ má ní drị tịzú mí drịgẹ rĩ gé 'dări ẹzị ngazú, lẹ mị̄ uvu ẵcí ni ẵ dịđi.

⁷ ẵ'diătāsịyă Múngú sẹ 'bá ní ındrị ụrị vé ni kuyé, sẹ 'bá ní ındrị ụkpō sẹépi ni, ındrị lẹngára vé ni, ẵzini ẹsị 'bá ní 'bâ a'bizú tâ sị ni.

⁸ Lẹ mị̄ drị ẵ nja 'bávẹ Úpí vé tâ ụlũngára sị ku. ẵzini lẹ mị̄ drị ẵ nja ị ní ma 'yị jọ ẵngụ ụ'yịzú rĩ agá rĩ sị ku. Ụkpō Múngú ní sẹé mí ní 'dịri sị, lẹ mị̄ ụlũ ụ'dụkọ múké rĩ mụzú 'bá rĩ pi ní, ẵzini mị̄ nya ịzẵngă sụ má ní ịzẵngă nyaá ụ'dụkọ múké rĩ ẵ ụlũngára ẵ tâ sị rĩ tịni.

⁹ Múngú pa 'bâ, ẵzini zị 'bâ adrií 'bá ule ívé ni pi, adri 'yozú tâ 'bá ní 'oó rĩ ẵ tâ sị kuyé, pa 'bâ ẹsị múké ívé rĩ ẵ tâ sị. 'Bávẹ adringára Kúrísitō Yẹsụ agá nōri, Múngú ụtị ọtụ tâ ni kú ịnógòsị ịsụ údékí drị 'bụ pi vữ be kuyé.

¹⁰ Nóni Yẹsụ Kúrísitō ímụ 'bá ní Múngú vé ẹsị múké rĩ i'daá gị. Kúrísitō Yẹsụ 'bâ Paápi rĩ ndẹ dră vé ụkpō rá, ịjị 'bá ní ụ'dụkọ múké. Ụ'dụkọ múké rĩ dị ẵngụ ịmgbẹrẹ ụtụná rú, ịri ịdri 'dáni'dáni dejepi ku rĩ i'da 'bá ní.

11 Múngú ĩpě ma rií ú'dúkó múké rĩ áyú, āzini 'bá áyúāyũ ni rú rií ú'dúkó múké rĩ ũlúú, āzini rií ú'dúkó múké rĩ ímbá.

12 Tā 'dĩri sē má ní rizú ĩzāngā nyazú jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá āní. 'Bo mâ drĩ nja āní kuyé, ā'diātāsīyā á nĩ 'bá má ní ẹsị 'bāā drĩ ni gé rĩ gí. Á nĩ á má múké 'yozú kínĩ, Múngú ri ícọ sē ú'dúkó múké 'dĩri vé ũlūngará ri 'i nga mužú drĩdrĩ, cĩngbá cazú ú'dú Yẹsũ ní ímvízú rĩ gé.

13 Lē mí rụ tã pịrị má ní ímbá mí ní 'dĩri múké, mí tu pá títì mívé ẹ'yīngará agá, āzini lēngará Kúrísítō Yẹsũ vé rĩ agá.

14 Índrì Uleterere riipi adriipi 'bá ẹsị agá rĩ, ā sē mí ní ũkpō, mí mba tã má ní ẹzị mí ní 'dĩ'bée ā tã múké.

15 'Í nĩ rá 'yozú kínĩ, 'bá céré Yẹsũ ri ẹ'yĩ'bá gí íngá'bá āngũ Ẹzīyā vé rĩ gélésīla rĩ pi adikí ma rá, Pūgélō pi Hērēmōgéné be adikí kpá ma rá.

16 Úpí Yẹsũ ā 'bā ẹsị múké 'bá Ōnēsīfórō vé jó āsámvú gé rĩ pi ní, ā'diātāsīyā ri ẹcị ma úndré, ri mâ ẹsị ímbá nĩ, drĩ ni nja ĩ ní ma 'yĩ jó āngũ ũ'yĩzú rĩ agá rĩ sī kuyé.

17 Kā ícá Rómā gá nōlé, 'de rií ma ndāá, cĩngbá ĩri ní ma ísúzú.

18 Úpí Yẹsũ kādō ímví, ẹ i'da ívé ẹsị múké rĩ Ōnēsīfórō ní. 'Í nĩ rá, ko má ĩzā Ēfésō gá 'dālé létì be āndiāndí.

2

Lē Tīmōtéyō ā nga ẹzị Múngú vé rĩ ẹsị ālu sī

¹ Tīmōtáyō mâ mvá rĩ, lě mĩ adri ũkpó ũkpó ẹsị múké Múngú ní sěé mí ní Kúrísító Yẹsũ agá rĩ sị.

² Tā má ní ímbá 'bá kárákará pi andregá sị, mí ní yị rá 'dĩ'bée, lě mĩ ímbá 'bá ụrụkọ ícọ'bá tā rĩ ímbá'bá 'bá ụrụkọ ní rá rĩ pi ní.

³ Mí ní adrii āngáráwá múké Kúrísító Yẹsũ vé ni rĩ sị, lě mĩ úmbé ẹsị ízāngā rĩ ǎ nyangára gá sị 'bá ní nyaá rĩ tịni.

⁴ 'Bá adriipi āngáráwá rú rĩ ícọ fií tā 'bá 'bẹtị rĩ pi ní rií 'oó rĩ 'oó ìndĩ ku, ǎ'diātāsīyā lě āyĩkō sěé ívé ũgalaku 'í drịlé gá rĩ ní.

⁵ 'Bá ọngú njuupi rĩ, lě ǎ ũbĩ tǎimbị ĩ ní ọngú njuzú rĩ, ũbĩ dō ku, ícọ ǎnděma ịsụ ku.

⁶ 'Bá ọmvụ 'ǎápi ũkpō sị rĩ, ịri ǎnyāngā í'dó nya drịdri.

⁷ 'Í 'bā dō tā má ní rií 'yoó mí ní 'dĩ'bée mí ẹsị agá rá, Úpí Yẹsũ Kúrísító ri tā 'dĩ'bée sě fi mí drịgé rá.

⁸ Lě mĩ 'bā ẹsị cére kuú Yẹsũ Kúrísító drịgé! Yẹsũ íbí ũfũú úyú 'bāgú Dāwúđi* vé rĩ agá, Múngú inga ịri drāngára gálésila, sị ụ'dụkọ múké má ní ũlũú rĩ tịni.

⁹ Má ní rií ụ'dụkọ múké Yẹsũ vé rĩ ũlũú rĩ sị, 'yĩkí ma jó āngũ ũ'yízú rĩ agá, 'okí ma ũnjí, sị

---

* **2:8 2:8 Dāwúđi:** Múngú ịpě Dāwúđi ri adrii 'bāgú Ịsērélě rĩ pi vé ni, ẹzi kñi, 'bāgú ú'dí ri ímụ ifũ ịrívé úyú agá, ịri mǎlūngā rĩ rụ muzú 'dáni'dáni, 'bāgú rĩ Yẹsũ Kúrísító 'i. 'Í lǎ Sāwumǎ 132:11-12. Tịkí Dāwúđi ri ịsụ ǎkūdē ịlĩ rĩ ca élifũ ǎlu (1,000) gí, ịlĩ 'dāri gé, ịsụ tịkí drị Yẹsũ Kúrísító ri kuyé. 'Í lǎ 1 Sāmüelē 16-30; 2 Sāmüelē 1-24; 1 'Bāgú 1-2.

'bá tã ùnjí 'oópi ni tịni. 'Bo ụ'dụkọ múké Múngú vé rĩ 'yĩkí ìndĩ kuyé.

¹⁰ Á lē ẹsị úmbé ìzāngā nyaá 'bá Múngú ní ùpěé gí rĩ pi ã tã sī, Kúrísítō Yẹsũ ã pa rí kọpi, kọpi ã ñkí rí pọwụpọwụ muzú 'dáni'dáni.

¹¹ Tã 'dĩri tã áda:

'Bá drākí dō Yẹsũ be trụ ãlu,

'bá kpá adri ídri rú ìri be trụ,

¹² 'bá úmbékí dō ẹsị ìzāngā nyaá Yẹsũ ã tã sī rá,

'bá kpá úmvúlésí mālūngā rụ ìri be trụ.

'Bá gākí dō ìri sī,

ìri kpá 'bá gā sī,

¹³ 'Bá 'bākí dō ẹsị Kúrísítō drịgẹ kuyé drāáāsīyā,

ìri ẹsị 'bá 'bá drịgẹ rá,

ã'diātāsīyā ícọ 'i gāá ku.

'Bá Múngú ní ã'yĩ ẹzị nga'bee múké rĩ pi

¹⁴ Mí ímbá kọpi ní tã má ní ùlūú mí ní 'dĩ'bee.

'Í 'yo kọpi ní, kọpi ã ríkí āgátá gāá tã ì ní ríí átá rĩ pi sī ku. Āgátá 'dini 'dĩ'bee ẹzị ākó, ìri 'bá tã rĩ yì 'bá rĩ pi iza rá.

¹⁵ Lē mí nga ẹzị ùkpō sī mi i'dazú Múngú ẹndrẹtị gé, Múngú ã ã'yĩ rí mi 'yozú kíní mi 'bá múké. Lē mí adri 'bá ẹzị ngaápi drịnjá ākó ni, āzini ụ'dụkọ múké tã áda vé rĩ ùlūúpi pịrị ni.

¹⁶ Lē mí ri āgátá ẹzị ākó ni pi gāá ku, ã'diātāsīyā 'bá ri 'bá āgátá ẹzị ākó rĩ gā'bee 'dini 'dĩ'bee, kọpi ri tã āyīkō sēepi Múngú ní ku rĩ pi 'o muzú drịgélé.

¹⁷ Āgátá 'dini 'dĩri, ìri tų muzú drịgélé sũ āzó ní ríí atee rĩ tịni. 'Bá ri 'bá āgátá gā 'bá rĩ pi āsámvú gé 'dāá, Āmĩnáyĩ pi Fēlētásĩ be anigé.

18 Kôpi kukí létì áda rĩ gí, kôpi nóni ri tã ùnjô vé ni ùlũ, kôpi ri 'yo, íngángará drãngará gálésíla rĩ nga 'i gí, kôpi sêkí 'bá ụrụkọ kukí ívé ẹ'yĩngará gí.

19 'Bo tã áda Múngú vé rĩ tu pá ùkpó ùkpó sũ írã ĩ ní jó ã ndú ã'bāzú rĩ tịnì, Múngú sĩ tã írã rĩ ã rù'bá gá kīnī, “Múngú nī 'bá ívé rĩ pi ãrěvú céré rá,” āzini, “'Bá 'yo'bá kīnī ĩ 'bá Múngú vé ni rĩ pi, ã kukí ùnjīkānyā rá.”

20 Jó ẹ tị āmbúgú rĩ agá, ngá rĩ pi ụrụkọ údékí dábũ sĩ, āzini aya ọgú'bá ọgúṅgũ ni pi sĩ, ụrụkọ ni pi údékí párángi sĩ, dōku ùtrētrē sĩ. Ngá 'dī'bée ụrụkọ ĩ áyú ùmũ āmbúgú ni gé, 'bo ụrụkọ ni pi ĩ áyú 'bētị āsámvú gé 'dīgé ụ'dụ céré.

21 'Bá rĩ ku dō ùnjīkānyā 'ongára gí, Múngú ri ĩri áyú tã piri 'o sũ 'í ní lěé rĩ tịnì, tã ĩri ní 'oó rĩ āyīkō sē Múngú ní, Múngú ri ĩri áyú ẹzị múké ni pi nga.

22 Lě mí fi tã ùnjí ĩ ní ríí 'oó kẹrĩnā sĩ rĩ 'oó ĩndī ku. Lě mí 'o tã piri, mí ẹ'yī Múngú ri, mí adri lěngára be, āzini lě mí adri tã be kiri. Lě ĩmi 'okí tã múké 'dī'bée 'bá Úpí Múngú ri zì'bá ẹsị be ule rĩ pi be trú.

23 Á lě 'yoó mí ní dīj, ã fikí āgátá azakaza vé ni gāá ku, ã'diātāsīyā āgátá 'dī'bée ùmbā ĩj.

24 Lě Úpí Múngú vé átí'bá ã adri ùmbá rú ku, lě ã adri ẹsị be mādā 'bá rĩ pi be céré, ã adri 'bá āngũ ímbápi ĩndī ni, ã 'bā tã 'í ẹsị agá ku.

25 'Bá ĩri ọwụ'bá rĩ pi, lě ẹ ímbá kôpi ụ'dúkọ be mādā, ã 'bá ẹsị Múngú drīgé, Múngú ã sē rí kôpi ã újákí rí ẹsị tã áda rĩ nīzú ānī,

²⁶ kôpivé yîkî ri ímú ícá pîrî, ãní kôpi ímú ápá fû bãã ãdróko vé rî agásî rá, ã'diãtãsiyã ãdróko úmbé kôpi títî rií ívé tâ 'í ní lëé rî ngaá.

3

Ûnjîkãnyã 'bá rî pi ní ímú 'oó lókí ùdũ vé rî gé rî

¹ Timôtéyô, lë mí nî 'yozú kînî lókí ùdũ vé rî ímú adri tâ be ùkpó ùkpó.

² 'Bá ãlu ãlu ri 'yéná ï ngúlúpí lë áyu, kôpi ésí 'bã ãmbúgú mûfêngã drîgé, kôpi ï íngúngũ, kôpi adri ãfú rú, kôpi ãngũ u'da'da, yîkî 'bá ï tî'bá rî pi ã tî ku, kôpi sêkí kpá òwò'dîfô tâ múké 'bá rî pi ní 'oó ï ní rî sî ku, kôpi ïnjîkî Múngú ri ku.

³ Kôpi lëkí ãngũ ku, kôpi trũkí 'bá ùnjîkãnyã 'o'bá rî pi ku, kôpi ri átángá ùnjî rú izazú ni pi átá 'bá rî pi rú'bá gá. Kôpi a'bikí ï tâ sî ku, kôpi adri gbórókó rú, kôpi lëkí tâ múké ku.

⁴ Kôpi ï ògũpîi ã ùli 'be, kôpi ròkí tâ ku, kôpi adri ãfú rú, kôpi lëkí ãyîkò nyòókú nòri vé rî ambamba, ndë Múngú ri rá.

⁵ Kôpi tâ 'o sũ 'bá Múngú rî nî'bá rá ni pi tîjî, ísúzú kôpi gãkí ùkpô Múngú vé ícôpi kôpi újãpi ufuúpi 'bá Múngú vé ni rú rî sî. Lë mí fi 'bá 'dîni 'dî'bée ãsãmvú gé ku.

⁶ 'Bá 'dî'bée urukò ri écî 'bá rî pi vé jó tî gé sî, kôpi ri écî ùkú yîkî be mûnyámúnya rî pi ndã, ï ù'bãkí rí kôpi ã mí. ï ícô ùkú 'dîni 'dî'bée ã mí ù'bã tâ sî mbëlëjá, ã'diãtãsiyã kôpi ri ùnjîkãnyã 'o, kôpi gãkí ùnjîkãnyã kugá sî.

⁷ Lókí céré sî, ùkú 'dîni 'dî'bée lëkí tâ ú'dí ùnîi, 'bo tâ áda rî ícô fíi kôpi drîgé ku.

8 'Bá ri' bá mị ù' bā' bée 'dĩ' bée, kọpi ri lẹtị ndā tã áda Múngú vé rĩ ọwuzú, sũ Yénā pi Yámbērē be,* kọpi ní Mósē† ri ọwụú rĩ tịni. 'Bá 'dĩ' bée vé úmĩ ábá gí, ānị kọpivé ẹ'yĩngará adri piri kuyé.

9 'Bo 'bá ri' bá mị ù' bā' bá 'dĩ' bée ícókí tã 'dĩri 'oó mụzú drĩdrĩ ku. Ụ'dụ āzi sī, 'bá rĩ pi céré ímụ tã kọpi ní rii ímbá 'dĩri nĩ áamá 'yozú kínĩ, ìri tã azakaza vé ni, ìri adri sũ tã Yénā pi ní átá Yámbērē be rĩ tịni.

Páulū kīnī Tĩmõtáyō ā nga ẹzi ũkpō sī

10 Tĩmõtáyō, tã má ní ímbá rĩ pi 'dĩ, mávé adringará, ẹ'yĩngará mávé rĩ, lèngará mávé rĩ, ẹsị má ní úmbé ìzāngā nyazú rĩ, tã má ní mārú' bá adizú rĩ, 'í nĩ céré gí.

11 Ìzāngā má ní nyaá, āzini ọcũngará ì ní ma ọcũzú ambamba má ní ẹsị úmbézú 'dĩri, 'í nĩ rá. Ọcũngará 'bá rĩ pi ní ma ọcũzú Ānītīyókā gá, Īkónīyōmū gé, āzini Lēsītūrā gá rĩ pi, 'í nĩ rá. 'Bo Úpí Múngú ko má ìzā tã 'dĩ' bée agásí céré.

12 Ádarú 'bá lēpi tã Kúrísítō Yēsū vé rĩ 'duḍupi ngaápi rĩ, ì ímụ ìri ọcũ rá.

---

* **3:8 3:8** *Yénā pi Yámbērē be*: Kọpi újógú Ẹjẹpétō gá ni pi, kọpi ọwukí tã Mósē vé rĩ rá, 'bo kọpi ndékí Mósē vé ũkpō kuyé. 'Í là Wűngará 7:11-12; 8:7-19. † **3:8 3:8** *Mósē*: Yōsépā kā drāá gí, 'bāgú Ẹjẹpétō vé rĩ 'bā anji Īsērélē vé rĩ pi ẹzi ngaá tųgẹrĩ rú caá ílì mụdụrụlụ sụ (400). Kuru Múngú ní Mósē ri ìpězú ímụzú anji Īsērélē vé rĩ pi pazú adringará tųgẹrĩ rú rĩ agásí. Múngú sē taimbị rĩ Mósē ní, ā lū anji Īsērélē vé rĩ pi ní, sězú ì ní taimbị rĩ zizú taimbị Mósē vé ni ānị. Tịkí Mósē ri ịsụ ākūdē ílì rĩ ca élfū ālu mụdụrụlụ sụ (1,400), ịsụ ākūdē tịkí drī Yēsū ri kuyé. 'Í là Wűngará 2-24.

13 'Bá tâ 'o'bá ùnjí rĩ pi, 'bá ùnjó rú rĩ pi be, kôpi nyo ri 'bá rĩ pi ẽ mị ù'bã mụzú drĩgélé, 'bá rĩ pi ă ụrụkọ kpá kôpi ẽ mị ù'bã ìndĩ.

14 'Bo tâ má ní ímbá mí ní ẹ'yĩjí gí 'dĩri, lē mí rụ títí. Tā 'dĩ'bée tâ áda, ă'diātāsīyā 'í nị 'bá mí ní tâ 'dĩri ịsụ ùnñị kôpi vúgá rĩ gí.

15 Í'dókí mi ímbá tâ Búkū Múngú vé uletere rĩ agá rĩ sī ănjĩñā gá 'dāá, sē 'í nị tâ mí ní Kúrísítō Yēsū ri ẹ'yĩzú ĩ ní mi pazú rĩ ambamba.

16 Tā céré ĩ ní sī Búkū Múngú vé rĩ agá rĩ íbì ĩfūú Múngú tị gélésĩ. ĩri múké ăngū ímbázú ăní, ăngū ĩrĩñázú ăní, ăngū útúzó tâ 'ozú ăní pịrị, ăzini ăngū ímbázú tâ pịrị 'ozú ăní.

17 Tā ĩfūúpi Múngú tị gélésĩ 'dĩri, ĩri 'bá Múngú vé rĩ pi útú tâ múké rĩ pi ărēvú 'dụzú ngazú céré.

4

1 Múngú ẹndrẹtị gé, ăzini Kúrísítō Yēsū úmvúlésĩ ímúpi 'bá ídri rú rĩ pi vé tâ lịpi, ăzini 'bá ùdrā'bá gí rĩ pi vé tâ lịpi, úmvúlésĩ 'í i'daápi ívé mālũngá rụngárá gá rĩ ẹndrẹtị gé, á lē mí ní tăĩmbị sēé 'dĩni,

2 lē mí útú mi tị Múngú vé rĩ ùlūú lókí múké rĩ agá, ăzini lókí ùnjí rĩ agá. Lē mí útú 'bá rĩ pi tâ 'oó pịrị, mí ĩrĩñā kôpi, 'í 'bã ẹsị mādā kôpi ímbázú ăní.

3 Ă'diātāsīyā lókí ăzi rĩ ímú 'dĩ'ĩdĩ, 'bá rĩ pi yíkí tâ ĩ ní ímbá pịrị rĩ ku. Kôpi tâ ĩ ẹsị ní lēé rĩ pi 'dụ nga áyu, kôpi ĩ úmú 'bá ăngū ímbá'bá rĩ pi ă gārā gá, kôpi bị 'bã rizú tâ kôpi ní ímbá rĩ yizú.

4 Kôpi gã tã áda rĩ yigá sĩ, kôpi bí 'bã rizú tã ẹ̀zị ãkó rĩ pi yizú áyu.

5 'Bo tã cére agásĩ, lě mí úmĩ ã adri piri, lě mí úmbé ẹ̀sị ìzāngā nyazú tã ũkpó ũkpó rĩ pi agásĩ, mí ũlũ tị Múngú vé rĩ mụzú 'bá rĩ pi ní, 'í nga ẹ̀zị Múngú vé ì ní sěe mí drịgé rĩ mụzú.

6 Sâ mávé drāzú rĩ ícọ gí, sâ má ní mávé idri sēzú Múngú ní rĩ ícọ gí.

7 Á 'dị ẹ̀dị Kúrísítō vé rĩ múké, á nju ọngụ rĩ caá ụdụ gé gí, má áwí kuú mávé ẹ̀'yīngará agá ũgōgō.

8 Múngú ri má ní kũlá 'bã ma tē 'bũ gé 'dāá, tã má ní 'oó piri rĩ sĩ. Úpí Yēsũ tã lịpi piri rĩ, ìri ímụ má ní kũlá sē ụ'dụ ìri ní ímvízú ìgōzú vũ drịgé nōgọ rĩ gé. Ìri kpá ímụ kũlá sē 'bá lě'bá ìrivé ìgōngará ütē'bá rĩ pi ni.

Átángá ụdụ Páulũ ní ẹ̀zị rĩ

9 Lě mí ndā létị ímụzú má vúgá nōlé mbělě.

10 Dema ní tã nyọkụ nōri vé rĩ lěe ambamba rĩ sĩ, ápá má rụ'bá gá sĩ mụzú Tēsālōnikē gá gí. Kūrīsénīsĩ mụ Gālātíyā gá gí, Tịtọ mụ ívé rĩ Dālāmātíyā gá.

11 'Bá má be nōgọ rĩ 'yéná Lúkā 'i. Mí kādō ímụ, mí íjị má ní Mārākō ri ímụzú ìndĩ, ẹ̀ ímụ rí mǎ ìzā koó.

12 Á pē Tūkíkō ri mụ ẹ̀fēsō gá.

13 Mí kādō ímụ, mí íjị mávé bōngọ akoó rụkụ má ní kuú Kāpásĩ vé āngá Tūrōwā gá 'dālě rĩ ímụzú ìndĩ. Mí íjị mávé búkũ traátra rĩ pi ímụzú ìndĩ, agaápi rá rĩ, lě mí íjị búkũ lǎ'bú rú rĩ pi.

14 Ālĕkĩzándā ũndógó úká dĭpi rĩ 'o tã ũnjí mâ rụ'bá gá ambamba, 'bo Úpí Múngú ri ímụ ĩrivé tã lị tã ĩri ní 'oó má rụ'bá gá nōri sĩ ndō.

15 Lē mī adri mị be kọwụ ĩrivé tã sĩ, ã'diātāsīyā ĩri ri ú'dúkọ múké 'bá ní ũlũú rĩ ọwụ ambamba.

16 Lókí ĩ ní ma íjízú 'bá tã lị'bá drĭdrĭ rĩ pi ẹndrẹtị gé rĩ gé, 'bá āzi ẹtĭ ma kuyé. 'Bá rĩ pi ārĕvú céré ápákí má rụ'bá gá sĩ rá. Mávé ẹsị agá, á lē ã 'bākí tã 'dĩri kọpi rụ'bá gá tã ũnjí rú ku.

17 'Bo Úpí Yésũ ri má be trụ, sē má ní ũkpō, mâ ũlũ rĩ ú'dúkọ múké rĩ 'bá adri'bá Yāhũđĩ rú ku rĩ pi ní, kọpi ã yĭkí rĩ céré. Múngú ípá ma drā sĭgé sĩ rá.

18 Ádarú Úpí Múngú ri ma pa tã ũkpó ũkpó lē'bá ma ịsú'bá rĩ pi agásĩ rá, tã āzi ícọpi ma ugaápi fingará ĩrivé mālũngā 'bũ vé rĩ agá ni 'dāáyo. Ẹ íngúkí Múngú ri mụzú 'dání'dání. Āmĩnā.

Páũlũ sē mōdó

19 'Í sē Pĩrĩsílā pi ní Ákúwílā be mōdó, āzini 'í sē 'bá Ōnēsífórō vé āngá rĩ pi ní céré mōdó.

20 Ẹrēsītō áwí adrií kuú Kōrínítō gá 'dāá'dā. Tōrōfímũ ri drā rú, á ku ĩri kú Mílétō gá 'dāá'dā.

21 Mí íngá ímụ mbĕlĕ, ịsú ākũdĕ lókí kílóngoro vé rĩ* ícá drĭ kuyé. Yũbũlũsĩ pi Pũdénĩ be, Lịnō be, Kālāwũdíyā be, āzini 'bā ọgũpĭi ụrụkọ 'dĩ'bée be céré, sĕkí mí ní mōdó.

* **4:21 4:21** *Lókí kílóngoro vé rĩ:* Āngũ Ịsĕrĕlĕ vé rĩ gé 'dāá, lókí kílóngoro vé rĩ gé, ẹcĭ tungará ũkpó ũkpó, ã'diātāsīyā yĭgọ ri 'dị ambamba, sē āngũ rĩ igbe igbe.

²² Úpí Múngú ã adri mí be, ã 'bã éṣì múké ãmi ní.

Keliko

Keliko: Ụ'dụkọ Múké Múngú vé rị New Testament+
copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Keliko

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files
dated 6 May 2025

14717198-957a-524c-b31f-2c3197945b20